

אוצר השירה
וחמליצה
י"ח טביוב

דעת
אתר לימודי יהדות ורוח
www.daat.ac.il

ר' יהודה בן שלמה אלהרייזן

ר' יהודה אלהרייזן מעיר טולידה בספרד, נולד בערך שנת התקפ"ל (1170) וימת בשנת תתק"ץ (1230), הוא היה המבטת האחרונה בשלשלת המשוררים הספרדים הגדולים. שמש השירה העברית אשר החלה לזרוח בספרד בימי דונש בן לבראש ואשר יצאה בנבורתה ובכל הוד יפיה בימי בן-גכירול ור"י הלוי, החלה לערוב בימי רבי התרויז, ואתרויז לא היו עוד משוררים ומליצים נכבדים בארץ ההיא. דברו ימי אלהרייזן דומים בכתינות רבות לתולדות הרמב"ע; כמוהו הרתיק גם הוא נרוד כארצות רחוקות, וחיוו היו תלואים תמיד בחסדי נדיבים. וזה הרמב"ע כן היה גם הוא כעל שכל חרף וחומר מהתלות עם כל קשי יוסו ופנעי תלדו. וכתרו מליץ פסירי ומשורר שירי שנינה הוא עולה גם על הרמב"ע. אבל לעימת זאת הוא נופל ממנו, ומה גם מהמשוררים הקודמים, בשירי הניון ובעומק ההרגשה, הוא ידע אמנם להשתמש בשפ"ע באומנות נפלאה, ופסקי התנ"ך היו בידו בחומר ביד היוצר להטות כונתם אל כל אשר יחפץ, וחרודיו ו"שעשועי.מליו" יענגו מאד את הקורא המבין — אבל רוח שירה אמיתית לא תמצא במליצותיו ובחרוזיו רק לעתים רחוקות מאד. וגם מאהבתו את החרוזים ו"עקימת הכתובים", לא יוציא מתחת עטו חרוזים צחיים וקלי ההבנה, והוא בא אלינו תמיד כעב הענן של רטוים מתורדים וכמו בתודות ידבר אלינו. ובכלל יחסו לחרוזיו הן והנועם הטבעי השפוכים על שירי המשוררים שקדמוהו. אבל תחת זה, כאמור, רב כמו בשירי שנינה ובדברי לצון וסגירה, והוא הגדול מכל כותבי סטירות כשפ"ע בימי הבינים. עוד זה נמצא בו דבר טוב, כי היה החריוזי מבקר בעל טעם יפה ומצורף וידע להעריך לנכון את שירי המשוררים שקדמוהו ושהיו בימיו; ובשער השלישי והי"ח שבספרו, תהכמוני" יערוך לפנינו את תולדות השירה והמליצה העברית בטוב טעם ובעומק ההבנה. — משיריו ומליצותיו נשאר בידנו הספר, תהכמוני" אשר בו ירכז במליצה חרוזית ובשירים שקולים על כל עניני החיים, הנכבדים והנקלים, הגדולים והקטנים, — הם' הזה נחלק לחמישים שערים, ואנחנו נביא בזה דוגמאות ממיטב מליצותיו וחרוזיו. — אלהרייזן הנהיג בספרותנו את הלהג והפשוט, ומליצותיו התפורות ומחוכרות מקרעי פסוקים נחכות כורס מים כבירים, ועם כל חרודן הן סוגיעות את הקורא; כי הוא מביע רעיון אחד, גם הרל שבדלים, בהטון מליצות משלות עד שהוא מקבר את הרעיון בנגל של שכרי פסוקים. ובכ"ו עלינו להודות כי התרויז ידע, עש"י רוב, טדה וקצב לשפף מליצותיו, ולהגו ופשוטיו מלאים בכ"ו חן ונועם והריעות מיוחדת. ואולם בואת הרבה להרע לספרותנו, כי "המליצים" אשר קמו אחריו לקתוהו למופת לעשות במתכונתו, ומעשיהם הם חסרים כל יופי וכל חן והם מלאים רק פשוטו מלים ועקימת כתובים בלי חרוד (וגם עמנאל הרומי, הטוב ככל המליצים המתקים את כנין החריוז, גופל ממנו הרבה בנוגע לידעת סוד הצמצום, אעפ"י שהוא עולה ערו כן לא כת השיר). מלבד מ' התהכמוני חבר החריוז עוד ספרים רבים (פירושים לספרי הקודש, דקדוק ועניני מדע), אך רובם עורם בכת"י. החריוז הגדיל לעשות גם בתור מתרגם, כי הוא הרבה לתרגם עברית ספרים חשובים הכתובים בשפת ערב.

מספר „תחמוני“.

ומימי קדם היו חסירי עולם בלשון הקדש שמחים, והיום פריצי עמנו הנאלחים, דקרוה מצור לשונם כחרבות וברמחים... והיא בכל יום בכבי ממרת, ועל און סונרת ומסנת, אמריה אומרת, לאמר: מה מצאתם עול במפעלי, כי רחקתם מעלי, הלא ביום דבר ה' עם אבותיכם, אנכי עמדתי בין ה' וביניכם... וביניכם מאסוני וחבקו לשון זרים... העבירו ללשון קדר לשון ישראליים, ואמרו לכו ונמכרנו לי שם עאליים...

יחד ושית, יחד ושית ויתר ותנועה).

בְּנַפְשִׁי עֲבָרָה רוּחַ קְנָאוֹת
לְחֻמְקָה נַעֲדָרָה לְמִן וְסָרָה,
בְּשׁוּרֵי יְלָדָה הִנֵּר יְלָדִים
חֲמוּדִים, וְהִי שָׂרִי עֲקָרָה.¹

--- והענין אשר העיר את רוחי לחבר הספר הזה - כי איש חכם מחכמי ישמעאלים, ומבחר המשכילים... ונדע שמו אלחרירי, וכל אבי מליצות וולתו הולך עירי, חבר בלשון ערב ספר, נותן אמרי שפר, אף על פי שענינו מלשון הקדש נזורים, וכל משלוי היקרים, כְּסָפְרֵינוּ לְקוּחִים וּמְסוּרִים. ואם תשאל לכל מליצה ממליצותיו מי הביאך ללשון הנרים? תאמר: כי נִנְבַּ וְנִנְבַּתִּי מֵאֶרֶץ הָעֵבְרִים... ובראותי הספר הוא נללו כספר שְׁמִינִילִי, ונלו יבלי אבלי, יען כל עם ועם נזהרים בהניגום, נשמרים מחזוא בלשונם; ולשונו אשר היה מחמד כל עין, נחשב

מההקרמה.

(יחד ותנועה שתי פעמים).

אֲחַבֵּר חֲמוּדוֹת   מְשֻׁלִּים וְחִידוֹת,
וְשָׂדֵהי תְעוּדוֹת   אֲשׁוּבֵב לְמַרְבֵּן.
וְהַשִּׁיר אֲרִימו   וּמְלֶךְ אֲשִׁימו,
אֲכֵם מְעָרְמו   בְּרַקְמָה וְתַשְׁבֵּן.
וְיִטְוֶה לְשׁוֹנֵי   פְּתִיל רְעִיזֵי,
וּבְנֵדֵי נְמֵי   בְּשִׁירֵי אֲשַׁבֵּן.
וְנִדְהֵי מְלִיצוֹת   אֲשִׁיבֵם קְבוּצוֹת,
וּמְקָהֵם נְפִיצוֹת   יְהוּדָה יִקְבֵּן.²

אני יִשָּׁן ולבי ער, ובים התשוקה סוער ובוער, ויערני משנת סכלי, שכלי, ויורני ויאמר לי: אתה בן אדם, מה לך נרדם? פקח עיני רעיוניך, ותצא נודדי רניוניך... ולבש קנאות, לאלהי הצבאות, וללשון הקדש אשר היא לשון הנבואות, היורדת פלאות, וחדש כנשר נעוריה... ואומר: אהה אדוני, הנרוד כלל לשוני... ומי אנכי כי אציל שה פזרה כבין שני כפירים, וכי אוציא לשון הקדש מבין המצרים... וישלח השכל את ידו וינע על פי... ויאמר לי: הנה נחתי דברי כפיך, וכחזון השיר נביא לגוים נתתיך; ראה הפקדתיך על בתי הסכלות לנתון ולפצוע, ועל בתי המליצות לבנות ולנטוע. ויער אלהים את רוחי להעלות מויו לשון הקדש מגורות, לפקח עינים עורות, והיו למאורות. למען דעת כל עמי הארץ כי לשון הקדש אין ערוך אליה, כצחות מליה ונועם סְפִילָה...

1 אעשם (כמו rendre בלשון צרפת). — 2 השעור: יהודה (התרוני) יקבץ נפוצות (נדתי) המליצות.

3 בשורי — כראותי כי הגר (ר"ל ספרות הישמעאלים) ילדה כנים חמודים, ושירי (ר"ל הלשון העברית) עקרה.

ועובנו לשוננו... ולכן לשוננו אבד ורוכו לשאול ירר, וקצתו שרר... אבל במעט הוא נפליא לעשות, לערוך אבני נזר מתנוססות... ולחבר מליצות, בזהב היופי משוככות... וזה לך האות, כי לשוננו לשון נפלאות... כי היא צרה ותתרחב לנו, וקצרה – ותספיק לכלנו... אבל המחבר למי יחבר, ועל אזני מי ידבר? והאונים חרשות, והידים קשות... בדורנו זה תשתפכה אבני קדש והתקם הטוב ישנה, והשירים והמליצות יתמכרו לעבדים ולשפחות ואין קונה; ונדבת הנדיבים היא כמשענת קנה, לה בלשונות מענה, ואין לה בלבבות מחנה³. ובכל מקום אשר אחנה, אקרא: היש משכיל? ואין עונה, והנה המקום מקום סקנה... ואעש הספר הזה על שם הנשיא הגדול הנוכר⁴, וידעתי כי יש לפעולתי שכר, ושירי נאלה תהיה לו אחרי נמכר... אך לא רציתי להעמיק עניניהם, פן ייגעו לומדיהם... ועשיתי כל אמריהם, פשוטים לשומעיהם... לבל יתעלם מכל איש ניבם, ונער קסן נוהג בהם...

מהשער השני.

(תוכחה על הבלי העולם הזה).

אליכם, אישים, אקרא, זכרו האל הנורא, והקיצו ישיני דעה, והסירו יינכם הלומי תועה... אל תחשבו העולם הזה כבית מושבכם אשר בו תשמחו, אבל הוא מלון לאורחים נספתו; הבקר אור והאנשים שלחו. ועתה בני הנצלו, ואל תפצלו... והקצירו עם

כאחי-קין¹. .. כי בני עמנו דברו עתק עלז-ואמרו כי לשוננו קצרה, ומליצתה חסרה. והם לא ידעו כי החסרון מהם אשר לא יבינו אמרותיה, ולא יכירו המדותיה. כמו מי שיש לו קלי בעיניו, ותחשך לו השמש המאירה לפניו, והוא הושב כי בשמש סקרה או פגע, ולא ידע כי בעיניו עמד הנגע...

(שית ויתר ניב בדת, ובסוגר ב"ם ונ' תנועת).

אוי על פתאים פתאים יקמו!

אצלם מקור שדן והם יצטאו;

המן לעיניהם ושינם נסגרה,

ויצאו ללקמ ולא מצאו.

על כן חברתי הספר הזה להראות כח לשון הקדש... וכמה יועיל הספר הזה לאנשי כל מדינה, אשר ממצרים ועד ערינה², אשר רבים מהם לשונם לחבר בלשון הקודש צולעה, וקריאתם נרועה ורעה; כי בספר הזה דרכיהם יישירו – והיטיבו אשר דברו... ובכל הדברים אשר בספר הזה זכרתי, דבר מספר הישמעאלי לא לקחתי, לבר אם שכחתי... כל עניני הספר הזה מלבבי נבראו, חדשים מקרוב באו, וממי יהודה יצאו...

מהשער הראשון.

(מודיע היות הספר, ועל שם מי חברו באמרי שפר).

— — — מן הידוע כי לשון הקדש מימי קדם ערסה ונדלה, ורחבה ונסכה למעלה למעלה. ומעת נלינו מארצנו, למרנו לשונות הגוים

¹ הבל. — ² "ערינה" בנוי לבל, ע"ש הכתוב, ערינה הושבת לבסח. — ³ הם מרכיב לדבר בנדבתם, והיא לא מצאה קן בלבבם. — ⁴ למעלה, הוא הנשיא רי' א' ש' י' א' מ' כ' ד' ו'.

— — — והיה בתוך הקרואים איש זקן
 נודד כצפור מקן; והוא מסב על השלחן
 הערוך, כנחש כרוך, וזרועו ארוך, להקריב כל
 מאכל רחוק, ולפחון אותו ולשהוק. ולו תק,
 את כל סביבותינו לוחך; ולו לשון, ינרוף
 המאכל כנחל קישון; ולו פה, לא ימלאהו
 המשקה והאופה, תמיד יתן ככוס עינך, ובלחם
 שנו... והבשר, אלו בכבלי ברזל נאסר,
 ימשכהו אליו בלשונו, ולחם שי יוציאנו
 תחת שנו... כאלו הוא נושה על הצלחת,
 ובעל חוב על הקלחת, ויהי כבואם לשלחן
 והנושה בא לקחת, עד סחה הצלחת,
 ומצה הצפחה... ואנחנו בכח האכילה היא
 היינו מדברים בענין מלאכת השירים, והיינו
 חוקרים על המשוררים, אשר היו בלשון
 העברים. והאיש שומע ומחריש, אבל בקערות
 כצפעוני יפריש. והיה מביט עלינו בעין לעג
 ובוזין, ומתנאה עלינו כנאות העליון על האביון...
 וכאשר הכה הקערות באבני נגף וכליון, והיו
 כלם לשניו נקיון... או נשא עיניו אלינו...

ויען ויאמר: דעו כי השיר המעלה, אשר
 הוא בסנינים ממלא... מספרד שרד, ועל כל
 אפסי העולם נפרד. כי שירות בני ספרד
 חזקות וערבות, כאלו מלהב אש חצובות,
 ומשורריהם כזכרים וכל משוררי עולם כנקבות...
 עד בוא הנניד הגדול ר' שמואל הלוי
 זצ"ל והיו שיריו נגידים וראשים, ועניניו הזקים
 וחדשים; אך רב שיריו עמוקים וקשים, וצריכים
 לפרושים... ורבי יוסף בן חסדאי הוא
 אבני השירה היתומה אשר אחת היא לאמה,
 ואין כמוה בין בני עמיה... ושירי רבי שלמה

עם הלבנות — קרבות, ושכלכם הישירו, ושכלכם
 הסירו... והעבירו על לבכם היום המר והנורא...
 יום יחלה האדם את חליו אשר ימות בו...
 יום יתקן ברזוק, ויסתם גרונו מלאכול לחם
 חזק, וכל מאכל ומטעם, מאן בלעם...
 ואל תהיו מן האנשים הבאים לפניו בראש
 כפוף, ונוף נוף, ובלבם אסספק אסוף...
 הבגדים שהורים, והמעשים שחורים; מצנפותם
 לבנות ויפות, ומפעלותם מטונפות... מתעטטים
 בציציות, כשרפים וחיות², והם טורסים הבריות,
 כזאבים וחיות...

מהשער השלישי.

(על חוקף השיר ושמות המשוררים בישראל).

— — — ויהי היום ואני בעיר מערי בכל...
 ויקראני לסעודתו איש מבני הנגידים... ויביאני
 לארמון, בחיק היופי אמן... ולפניו אשישות
 וכדים... והיין כלפידים תוך הכדים; והנביעים—
 לכוכבי היין רקיעים... ואען ואומר:

(יתד ושית, יתד ושית ויתד תנועה).

תמה איך נצמדו נחל וקרר

ומוקדי אש יפוצו מאסיקים³ — —

עסיקים הם ככוסות דר⁴ מקסים

ויפיצו מאורים עד שקקים;

ירך בטל אורות, ואולם

בפיך נוזלי לתב מריקים,

כאלו הנביטים הם רקיעים

והיין בתוקם בפרקים.

¹ יסאן לבלוע אותם, והיא מליצה יפה לקוחה מלי הכתוב. — ² כמלאכים וחיות הקדש. — ³ האש והנחל זה היין, והברד הם הנביעים הלבנים (וכבר היטיב לשיר בענין זה הרמב"ע בשירו, אש קדמו אורויו המבוא למעלה). — ⁴ מלי, ודר ומותרת.

ותעד נומה וחליתה. והשושן כנר יהוד לעיניה,
והאיר על עבר פניה—וירק ירק³ כפניה.
וכשמי הגן לאפנו ומשכו, אל אשר יהיה
שמה הרוח ללכת ילכו... והצמחים יצאו
מעמקי ארץ, — ושמו להם ראש אחד ועלו
מן הארץ... והעב צותה לבשר הארמה שלוחי
הרעם, ותשלח ותקרא לברק כן אבינועם...
וישאו קולם הרעמים והארץ תענה, ונרוד
הגשם למלחמתה חונה, וברק רדף אחרי הרכב
ואחרי המחנה, והגנה לבשה בנדי יפיה, והשושנה
משמקתה בשכבת הטל אשר הקייה, כבו
תככה בלילה ודמעתה על לחיה...

— — —
הרש המון נהמד, כי בו היגון
נשמד... בעת יעזוב איש בית מדות, ויצא מן
הבתים ומן החצרות אל השדות, לשום בתוך
הגן משכנו, ובערונה שלחנה, להתרוגן על
אָנָּנוּ כננו, ולשפח רעיונו ביינו. בכל ענף —
כל בעל כנה, וקול התור — על פרח וכפתור,
ועל כל אמיר — קול הזמיר, ועל הציץ —
הענור והסיס...

(שית ויתד, ש"ת ויתד ושית).

חֶלְקֶךָ אֲשֶׁר כְּמִשְׁכַּן אָחִי

לְשֵׁתוֹת בְּגִן-נְעוּל יְמֵי תַמְזוּ.

כָּל הַזֶּנֶה עַל יִינֶה הַזֵּנָא

עַד לֹא כִיד קוֹרוֹת יְהִי כְּזוֹ.⁴

וּשְׁמַח בְּעוֹדָה חֵי עֲלֵי עָפָר

סָרָם אֲשֶׁר תִּהְיֶינָה יוֹ תְּהִי נְנוּ?

— — — מיטב החדשים כסלו, כי בו הלב

שאנן ושלח, ואו ידי הגשם יטוו חושן ספיר
ולשם, לנטע אורן ולגדל נשם. והשלג דגליו

הקטן¹, לפניו כל גדול יקבץ... הוא לכדו
עלה במעלת השיר העליונה, והמליצה ילדתהו
על ברכי התבונה... וכל הבאים אהריו למדו
מטעמו, וקבלו רוח השיר מעמו, והאל משחו
למלך על שירי עמו, שיר השירים אשר
לשלמה... ור' משה בן עזרא מושה
הפנינים, ממליצות הרעיונים... ושירי החכם
ר' אברהם בן עזרא עזרה בצרות, ונשמי
נרכות בזמן בצרות², וכל פיוטיו נוראים,
ועניניהם נפלאים, כהם לא ראו הרואים...
ויצחק בנו גם הוא ממקור השיר שאב, ועל
שירי הבן מזיו האב, אך כנאו: לארצות המזרח,
כבוד ה' עליו לא זרח; והסיר מעליו מעילי
הדת היקרים, ופשט את בגדיו ולבש
בגדים אחרים... ושירי הלוי רבי
יהודה, לזית חן לראש התעודה... הוא
לבית השיר העמוד הימיני, יושב בשכבת תהכמוני...
וכמעט לפניו סף אָסָף, ואזלת יד ידותון,
ויהי שיר בני קרח — למרח. הוא באוצר
השיר ושלל בית נכתה... ויצא וסגר השער
אחרי צאתו... ובשירי הפלותו ישוּך כל
לב ויכבשו, ובשירי-חשק ניבו כשכבת הטל
ונחלים בערו ממנו, ובקינותיו יזיל עני הבכי
ויבקענו...

מהשער החמישי.

(בשבת חדשי השנה).

הייתי במעמד ידידים, חמודים... והיה
הזמן ורש האביב, הוא חדש ניסן האהוב
והחביב, ומדמעות הטל בלחי השושן רביב...
והארמה לבשה מן הציצים בנדי רקמתה,

¹ ר"ש אבן גבירול. — ² מלי' על דבר הכצרות, כמו בצורת. — ³ ירקק דשא. והיא מליצה יפה. —

⁴ בסרם יהי הונק לכו ולמשמה בידי מקרי הזמן.

(שית ויתד, ש'ת ויתד וש'ת).

הַנְּאֻה כְּהַר, וְעוֹלָה כְּהַ

יִפֹּל וּפְתָאֵם אֲרֻצָּה וְיִקְהַר.

לְכֹן מְתִי-שָׁקֵל וְאֲנָשִׁי לֵב

הַשְּׁמָרוּ לָכֶם עֲלוֹת בְּהָרָ?!

* * *

(ש'ת, יתד והנועה, יתד והנועה).

עַל רֵב פְּשָׁעֵי דְמַעֲוֵי

נְקָרוּ, וְאִירֵי יִבְסֵם.

קָקָאוּ — אָבָל אֵשׁ לְבָבִי

יִשְׁלַח דְּבָרוֹ וְיִמְסָם.⁵

מהשער הי"ב.

(על הכילות והגדירות).

— — — דעו כי כימי קדם, היתה הכילות

והנכלות שניהם שוכנים בארץ קדם...

ובתחלת צאתם ממדברם, וימצאו בקעה

בארץ שנער וישבו שם. כי שם יצאם שוכן

עריץ, ומשם הפיצם ה' על פני כל הארץ.

ויהי היום ויאמר הכילות לרעיו—ראיתי הלילה

בחלומי והנה אני עומד על ראש ההר המעון,

ועליו מגדל עז. והמגדל היה עומד על עמודים,

כארויים עומדים. ואשמע אחרי קול, רעש

גדול, כמו ענל הרקידים והרניעם, ולארץ הפילם

לפני ההניעם. אמרו לו חבריו: ידע תדע כי

המגדל המעון, היא תורת ה' אשר היא מגדל

עז, והעמודים העומדים, הם גדולי היהודים,

אשר מטצרים ועד ארץ כשדים. ידוע תדע כי

ירים, על כל עברים, ויקשור מצנפת אור
בראשי ההרים...

— — — חדש אדר, נאה ונהדר...

ותקור ידל גאווה, וחזל קצף שאונו...

והעב תסוד לשמיה¹, וזמיה חומי נשמיה,

והשמש תאריך ללכת בשמיה, והגנה תפוח

בשמיה ופקיה. חדש הפלאות והנסים, אשר

עשה האל לבנים עמוסים². בקום המן האגני

להרני, והאל שמע שועי והבין הגני... ושועי

לכסא האל עלה, אותי השיב על כני ואותו

תלה. ועשרת בניו עלו על עץ כחתנים, והעץ

קרא להמן: הסר מלבך יעונים, כי נשאתיך

על כנפי עננים, ואם אתה ובניך עלי נתונים,

הלא אנכי טוב לך מעשרה בנים...

מהשער התשיעי.

(שית ויתד ג'ם ברלח, ובסוגר כ'ם ונית).

בְּנֵי-אִישׁ בְּטַח עַל צִוְרֵךְ יוֹם צִוְרֵךְ³,

כִּי בּוֹ יִגְעִים יִמְצְאוּ מָנוֹחַ;

הַבּוֹטְחִים עַל רֵיק לְרֵיק יִגְעוּ. אָבָל

קוֹי אֲדֹנָי יִחְלִיפוּ כַח.

* * *

(המשקל כנ"ל).

חֲקָמָה לְרֵאשׁ אֲנָשִׁי-יִקְרָה הִיא גֵזֶר,

הַרְמֵק יִקְרֵת-תִּבְל וְכֵה תַעֲזֹר.

בְּחַר אֱלֹהִים בְּהַ וְשָׁח⁴: לֹא טוֹב הָיִתָּה

אֲדָם לְבַדּוֹ, אֲשַׁשָּׂה לוֹ עֲזָר!⁵

* * *

¹ לשם"אמן וקרה. — ² רבני ישראל, העמוסים מני כמין. — ³ מלי צירים והבלים. — ⁴ ואמר,

מלי, שית". — ⁵ אם יקצאו דמעי וישוכו וימסו עיני אש לבבני.

הַמְלִי עָלַי חֶשֶׁק נַפְשׁוֹ מִכְּבַרְתָּהוּ⁴
 וּבִמְאֹס־רֵאשִׁיב עֵינָו נִתְנַתְּהוּ;
 נָא רַחֲמֵי עָלָיו וּפְנֵי בַחַן אֱלֹוִי,
 פֶּן יֵאמְרוּ עָלָיו: אֲשֶׁה הִרְנַתְתָּהוּ!

מהשער ה'ל"ב.

(על האחרונה).

יִתְד וְשִׁית, יִתְד וְשִׁית וְיִתְד וְתוֹנֵעָה.
 פְּרִי הַדָּר יָפֵה מִרְאֵה וְנִהְיֶה,
 הָבִי הָאֵל רְבִיד⁵ חֵן הַעֲנִיקוּ;
 יִרְגַּרְק מִבְּלֵי מַחְלָה, כְּדַמְיוֹן
 פְּנֵי חֶשֶׁק בְּעֵת יִפְגַּשׁ חֲשׂוֹקוֹ⁶.

מהשער ה'ל"ג.

(שירי צמדים (כראשם ומופם), כסדר א"ב).

(שִׁית וְיִתְד - נִי פַעֲמִים).
 בּוֹחַן לְבָבוֹת יִתְקוֹר סוֹד לְבָבָהּ,
 לָבוֹן בִּישָׁר הַחֹק תָּמִיד בְּנִי,
 בּוֹחַן זָמוּב תִּמְצָא, בְּעֵת כִּי הִזְמֵן
 יָמִיד בְּאִיד נִלְחָה וְשִׁמְחָתָהּ - בְּנִי.

* * *

(שִׁית וְיִתְד, שִׁית וְיִתְד וְשִׁית).

הַצֵּל יְחִידָתְךָ⁸ בְּצַדְקָה, רַק
 עַל יִצְרָךְ צוֹר חֲרַבְךָ הָרִיק⁹;

מִלֹּךְ תִּמְלֹךְ עַל עַם הָאֵל, וְקִמָּה בִּידְךָ מִמְּלַכַת
 יִשְׂרָאֵל...

וְהִי מִקֵּץ יָמִים רַבִּים נֹדַע הַחֲלוֹם אֲשֶׁר
 חִלַּם, לְקַהְלוֹת הַקֹּדֶשׁ כֻּלָּם, אֲשֶׁר מִנּוּא אִמּוֹן
 וְעַד עֵילָם, וְיִשְׁמַחוּ שְׂמַחַה נְדוּלָה, כִּי אִמְרוּ
 עַתָּה יִהְיֶה לָנוּ מֶלֶךְ אֲשֶׁר יֵאִיר חֲשׂוֹנוֹ...

מהשער ה'ל"ד.

(על הסודות הטובות).

(יִתְד וְשִׁית, יִתְד וְשִׁית וְיִתְד וְתוֹנֵעָה).
 בְּמַדּוֹת הָאָנוּשׁ אֵין כְּעֵנָה
 וְהִיא יָפֵה לְכָל מִשְׁכִּיל וְנִאֲוָה;
 תִּשְׁוֹרֵר אֶהְבֶּה מְלַב מִשְׁנָאִים
 וְתִסְתִּיר מִאֲנוּשׁ כָּל חֶמְא וּמְטָרָה.

* * *

(שִׁית וְיִתְד, שִׁית וְיִתְד וְשִׁית).

אֵין לְאָנוּשׁ מְדָה כָּמוֹ מוֹסָר¹
 כִּי הִיא פֶּאֶר וְהוֹד לְכָל בְּשָׂר;
 אִם כָּל יָקָר יִהְיֶה לְאִישׁ מֵאֵין
 מוֹסָר², הַעֲזֵה כִּי כָל יָקָר יִחְסָר.

מהשער העשרים.

(עניני חשק).

(שִׁית וְיִתְד וְשִׁית - בִּי פַעֲמִים).

יַעֲלֶה: אֲשֶׁר לְבִי בְּחוּט מִשְׁכְּתָהוּ
 וּבְנַחֲלֵי חֲשִׁיקָה בְּיוֹם שְׂרַפְתָּהוּ.

1 תרבות. — 2 בלי מוסר. — 3 בנוי לאהובת: יעלה חן. — 4 אשר נפשו מכרתהו. — 5 בכל
 הנוסחאות כתוב, דבירי; ולפי דעה צ"ל רבידי. — 6 אהובתו (הדבר שהוא חושק בו). — 7 גי-נהי (כמו
 ונשאו עליך בני הם קינתי, יחזקאל. — 8 נשמתי. — 9 מלי, מריק תרבי.

הרואה מיתת אחיה ואביו, ולא יפחד מן
ימות גם הוא... אמר: מתי תתנל מעלת
המשכילים? אמרתי: בחברת הכסילים.

מהשער הארבעים.

(וכנת בין החרב ובין העט).

— — — ויועדו החרב והעט שניהם, לערוך
דין ביניהם... ותען החרב ותאמר: אני
מחצבת רהב, הוצבת להב... בצאתי מתערי לב
הארי ימס, וישובו הנבורים למרמס... ומי הוא
העט כי יעמוד לפני, ויעלה שאונו באוני? והוא
קנה נשבר, ותבן בלי בר... ומקומו נודע
בתוך האשפה, כי כלו בוז וחרפה. ומקומי
בחיק מלכים, ועל צוארי נסיכים...

ויען העט ויאמר: כן דברת, וצדק אמרת...
כי שופך דם אתה, ואכזרי ועריץ נודעת...
וטיוס היותך לא תחדל להחריב ארצות, ולמלא
בחללים חוצות... ואם תתפאר עלי בכחך
אין נבורתי בכחי, כי אם ברוחי. ואיך תערוך
אלי ואני איש חם יושב אהלים, ואתה איש
שדה ורע מעללים... ואתה חנף ומרע,
ולא ידבק בך כי אם נגב ורשע, וכל אשר
מכטן פשע. ואני כל רע לא ינצני... הולך
בדרך תמים הוא ישרתני... ולי ינלו המלכים
סודותם, וכי תשלם עצתם. ובעת אתיחד
עם המלך בהיכלו, אתה לא תקרב לו.

ותען החרב ותאמר: אין להשיב מענה
על הניונך, ושקרי לשונך. כי שאל נא
לימים ראשונים אשר היו לפניך, הלא הם
יורוך ויאמרו לך, כי בי יבניע הפלך קמיו

הצל כרנע פה, וכן רודפי
טובת ומן רע ירדפו הריק¹.

מהשער הלי"ו.

(שאלות ותשובות כחכמת החיים).

— — — וינש אלי בחור משכיל, ומוב
זכרו עליו הולך רכיל. ויאמר לי: עתה יבחנו
מליצותיך, בשאלתי ובתשובותיך. אמרתי לו:
הנני עומד לפניך, סרא אלי ואענך. אמר לי:
כמה תהיה חברה נעימה וערבה? אמרתי:
באהבה. אמר: מי הוא המשכיל בין עמו?
אמרתי: הסכיר מומו. אמר: מה המדה החשוקה?
אמרתי: השתיקה. אמר: כמה יתגפה העשר?
אמרתי: בישר. אמר: מה השכל ונבולו?
אמרתי: לשים כל דבר במקומו הראוי לו. אמר:
מתי התפלה נשמעת? אמרתי: בעת הנפש נכנעת,
והעין דומעת, והתלאה לקירות הלב נונעת.
אמר: מה יענר עיני השכל? אמרתי: תאות
האכל. אמר: מתי נבחר מות מחיים? אמרתי:
כשיחנאו על הנכבדים בזויים. אמר: מה המחלה
המינעת? אמרתי: חסרון הרעת. אמר: מתי
יאבדו הקהלות? אמרתי: כשהן חבילות
חבילות... אמר: מה יביא לאדם לבוש
קלון ללבוש? אמרתי: שחוק וקלות ראש.
אמר: מי הארון בבני אנשי סודו? אמרתי:
המוחל על כבודו. אמר: מי הוא הקרובה
מסלתו? אמרתי: המתרפה במלאכתו... אמר:
מי הנדיב מכל משפחתו? אמרתי: המתנדב
כפי יכלתו, ונותן מעט מן המעט אשר אתו.
אמר: מי הכסיל אשר אין כמוהו? אמרתי:

1 כמו שהצל יסור כרנע, כן גם טובת הוסן הרע, והרודף אחריו רודף ויק. — 2 כשאין
אחדות ביניהם.

כָּאִישׁ עוֹמֵד עָלַי נַחַל עֲדָנִים
וְהוּא יִרְוֶה בְּמֵי בְּצוֹת וּמִשְׁקָהּ.¹
וּמִוֹבְתוֹ² לְפַקְדוֹן בְּיָדוֹ
וְהוּא עִמּוֹ לְאִישׁ נְכָרִי שְׂמוֹרָה.
וְהַנְּדִיב בְּעֵין כָּל אִישׁ מְקַבֵּד
וְהַכִּילִי וְעוֹם הָאֵל בְּעֶקְרָהּ.

מהשער המ"ד.

(אמרי בינה).

בעת המבחן והמחקר, יקל אדם או ייקר...
בן אדם רודף ונרדף: רודף מה שלא
ישייגנו, ונרדף ממי שלא ימלט ממנו.³
ימי האדם שלשה: אח מול, עבר זמנו,
והיום הוא חולף ואינו, ומחר קתום ואין
מי יבינו...
למדו החכמה לא להתגדל על המשכילים,
ולא לרמות בה הכסילים.
כשיוקצוף האל על הקהלה יתן העושר
לנבלים ולקופצי ידיהם, וכשיאהב אותם יתן
העושר לנדיבים ולטובים אשר בהם...
אם תקנע למי שתרצה תהיה אסירי, ואם
לא תצטרך למי שתרצה תהיה חברו, ואם
תעשה חסד למי שתרצה תהיה נבירו...
ההלואה ראשיתה אהבה - וסופה מריבה
ואיבה...
מי שיש לו יחס נכבד, ראוי לשמרו
בטוב המעשים פן יאבד...
שמור פיך וניבך, פן תהיה תלל חרבך.⁴ ...
כמו שנתישרו המדות הרעות בחברת הישרים,
כן ישחתו המדות הטובות בחברת האכזריים...

ומורדיו, ובי יכבוש אויביו ובוגדיו... ובי ישמור
המלך מלכותו, ולולי פחדו לא עמדה
רנע גדולתו — — —

וישא העט משלו ויאמר אליה:

(יתד ושית, יתד ושית ויתד ותנועה).
אֲנִי מַחְרִישׁ, אָבֵל אַחֲרִיד בְּמַלְי
כִּתִּי נֶאֱוָה בְּעַת אֲצַיֵּא חֲזָלִי.
וּמִאֲמָרֵי פֶּאֶר עַל רֹאשׁ מְלָכִים,
וְשִׁמְחַת הַלְּבָבוֹת טוֹב־מְשָׁלִי,
הֲכִי בִי תַעֲמֵד אֶרֶץ בְּמִשְׁפָּט
וְאֵין עֹנֵל בְּמַעֲשֵׂי אוֹ פְעֻלִי,
וְכִי צוּר חַק עֲשֶׂרֶת הַדְּבָרִים
וְהַנְּחִילֵם בְּחוֹרֵב אֵל קַחֲלִי,
וְהַסְרֵב בְּעַת תְּרוֹם וְתִנְאָה
עָלַי רֵאשָׁה אֲנִי אֲרִים דְּגָלִי,
וְיִום בָּאָה לְמַלְחַמְתִּי בְּנִאָוָה
אֲנִי בְּמַתִּי וְהִיא כְּרַעַה לְרַגְלִי.

מהשער המ"ב.

(על הנדיבות והכילות).

(המשקל כניל).

נְדָבָה הִיא לְרֹאשׁ נְדִיב עֲטָרָה,
וְהַכִּילִי וּבְרִבְתּוֹ אֲרוּרָה.
וּמִוֹבְת כָּל אָנוּשׁ כִּילִי כָּאֵין
וְהִיא עָלָיו וְעַל כָּל אִישׁ אֲסוּרָה.
וְהוֹנוּ רַב וְהוּא יְמוֹת בְּרַעֲב
וְיָדוּ מַעֲשׂוֹת לוֹ טוֹב עֲצוּרָה:

¹ "משרה" בלי המשנה הוא שם למים שבו שוריים (ומככסים) את הבגדים (או את הפשתן). והוא
מ"י המקרא, "משרת ענבים". — ² הונו הוא רק לפקדון בידו. — ³ נרדף מהמות. — ⁴ תלל לשונך.

לו תחנה צורת דמותך תוך ראי
מוצק, לפחדך נפלו פניך.
יפך מעט כימי שנות בעלך, ועש
כך רב לאין קצה כמו שניך.

לאיש נבל המתנהג בחסידות.

(יתד וד' תנועות - ב' סעמים).
ראו זמן עולה להפיל תחנונים
בלב יקבץ אנו ומלא תוננים;
בלבן מתעטף בשוך תוננים;
בלבן מבחין, מטנף מבסנים.

על היין.

(יתד ושית, יתד ושית ויתד ותנועה).
ובן שורק¹ חשבתיו גאמן לי
והוא יפריש כמו נחש ונשיא².
אהבתיהו ובגד כי בערמה
וימשך את לבבי לו ונפשי.
אני שמתי היות שמור בקרבי,
והוא עלה היות שומר לראשי.

על איש נבל וסכל החובש לראשו מצנפת רחבה.

(המשקל כנ"ל).

ומצנפת בראש נבל קשורה
חשבתיה כלי מלא כלימה:

שיר תפלה.

(כחלותו את חליו).

(ש"ת ויתד, ש"ת ויתד וש"ת).

אל נא אלבי גחרה אפך
על כל אשר נחסה בתוך צלך.
אל תשלני בחצי ימי;
מותי היועיל ויסקן לך?
לא אשאלה עשר, ותן לי ה'
נפש, ואכן הרכוש קח לך.

לכבוד ר' אברהם בן הרמב"ם.

(המשקל כנ"ל).

אם הוקר אדון לכל אדון
הוא באמת עבד לאבדן.
מיום כבודו נשלם מני
אלך משוטט בסדו נדהם.
במהו שופי לו בעברי א'
רץ נוד, ואתי יעבר ב מהם.

לאשה זקנה ועשירה שנשאה לנער.

(ש"ת ויתד ניס בדלת, וכסוגר ניס ונ"ת).

נפלאת נבירת-סן בעניניך,
מרב כבודך יקעלודך בניך².

1 תשוקת רעיוני אליו תעבור אתי בארצות נודי (והמליצה לקוחה מלשון הכתוב, שמואל ב', י"ט, ל"ט). —
2 מרוב כבודך יבעדוך צעירים הראויים להיות בניך לפי ההבדל שבין שנותיהם ושנותיך. — 3 יין היוצא
מהענבים. — 4 מ'ל', הנחש השיאני.

על האוהבים.

(שית ויתד, שית ויתד).

מְרַחֵב אֲרָצוֹת צָר, וְלֹא

יִכִּיל שָׁנִים אֲוִיבִים;

כַּאֲשֶׁר מְקוֹם-יָרֵחַ מְאֹד

רַחֵב לְאֶלֶף אוֹהָבִים!

על קהל לונול.

(יתד ושיד, יתד ושיח ויתד וזנועה).

שָׁפַת יֵתֵד לְהַשִּׁיג מְהֵלֵל עִם

אֲשֶׁר שָׁכְלוּ בְּיִרְאֵת אֵל יְרִיחוֹ⁸;

וְשׁוֹלַח דְּבַר חֲקֻמָּה אֲלֵיהֶם

וְעוֹרֵף אֵל מְאֹד שֶׁמֶשֶׁם יְרִחוֹ⁹,

וְשׁוֹלַח רְסִימֵי טַל לַיָּם סוּף

וּמְבִיא עוֹד תְּמָרִים אֵל יְרִיחוֹ.

על איש נבה לב.

(ח' תנועות).

בְּרִאוֹתָהּ אִישׁ אֵין יֵשֶׁר בּוֹ

רַק בְּעֵשֶׂר נִפְשׁוֹ יִקְרָה —

אֵל תִּשֶׁת לֵב אֵל נְאֻתוֹ,

כִּי מַעֲלָתוֹ מַעַלְתֵּי גֵרָה¹⁰.

מְאֹד יְדָלָה וְהִיא עוֹמְדָה עַל־יֵדֵי רִיק

כִּתְּקֵלִית הַהַיָּיָה עַל בְּלִימָה!

בשלחו את העתקת הספר

מורה הנבוכים לירידו.

(שית ויתד, שית ויתד ושיח).

— — — אִם תִּאָּהֵב לְעַלּוֹ בְּגֵן חֲקֻמָּה

הִנֵּה עֲרוּגָה מְלֵאָה אֲצִימִים;

אוּ לְבָד תִּקְרִיב לְאֵל קֶרְבָּן¹

הִנֵּה לָךְ הָאֵשׁ וְהַעֲצִים!

על הבלי התבל.

(יתד וד' תנועות - ד' פעמים).

וְרוּאָה בְּלִבְבוֹ וְזָמַן רַע וְנִתְיָבוֹ,

בְּנִקְרַת צוֹר יָבֵא וְנִחְבָּא בְּמַחְלָה².וְתַבֵּל בְּמַסְחָר³, וְכָל אִישׁ בָּהּ יִסְחָר⁴,וּמָה זֶה בָּהּ אֶבְחָר וְהִיא רְעָה חוֹלָה!⁵

וְסַפַּת מוֹבְתָהּ, אֲנִי פוֹסֵל אוֹתָהּ,

לְמַעַן חֲמָתָה מְרַבָּה מֵאֲלָה⁶.

1 כהארץ העומדת על בלימה, כן מצנפת האיש הזה על ראשו הריק. וזו סמורה יפה מאד. —
 2 ואם תחטוף להקריב לכך לאל, חנה (במ' מורה הנבוכים) האש והעצים. — 3 מל', ובאז במערות צורים
 וכמחלות עפרים (שעור התרוז הוא: האיש הרואה בלבבו את דרכי הזמן, יבא בנקרת ציר וכו'). — 4 הרעיון
 כי התבל עושה מסחר בכני האדם מצוי לרוב בשירי הקדמונים (רשב"ג, רמב"ע, רמ' הלוי וכו'). — 5 סובב
 וסתהלק. — 6 רומז אל דין המשנה, סוכה שהמתה מרובה מצלה סכולתה (ופה, חמתה ר"ל האש הלוהט;
 והצל"ר ר"ל המנוחה ותתענוג). — 7 שפת יתר ולשון מדברת גדולות צריך דספר להשיג מהלל אנשי דוניל.
 8 מל', ותריתו ביראת ה'. — 9 השולח אליהם דבר חכמה הוא כמו עורך את הירח אל מאור השמש,
 או כמו מוסף נשפי טל אל הים, או כמביא תמרים ליריחו עיר התמרים (יש להעיר כי העיר Lunel
 היא בשפת צרפת כמו יריחו כי Lune הוא ירח). — 10 מעלת המרוטה, מל', עשורים גרה השקל".

שיר דויין.

(ש"ח ויתר, ש"ח ויתר וש"ח).

דודי שְׁתָּה עִמִּי בְּצֶל בְּנָה,
אֲשִׁים הָרִם נִגְדָךְ וְשׁוֹשְׁנָה.
אֲשַׁמַּח בְּבִתְ-קָרָם; אֲשֶׁר נִילָה
חֲדָשׁ, וְהִיא בְּלָה וְנוֹשְׁנָה.²
הֵן יוֹם בְּעֵין הָאֵל כְּמוֹ³ אֶלֶף
שָׁנִים, וְהַשְּׁנָה כְּמוֹ עֲדָנָה.⁴
מִי יִתְּנֵנִי אֲחִיָּה בְּכּוֹס
עֲדָן בְּעֵין הָאֵל כְּמוֹ שְׁנָה.⁵

על הרמב"ם.

(ח' חנועות).

יוֹם עָלוּ כָּל חֲכָמֵי תֵּבֵל
אֶל מַעְלוֹת רָמִים וְנִבְדָּוִים,¹
עָלוּ לְמָרוֹם הַשָּׁכֵל, אֶךְ
מִשֶׁה עָלָה אֶל הָאֱלֹהִים!

בבואו ירושלימה.

(ש"ח ויתר-ג' סעמים).

נִפְשֵׁי לְצִיּוֹן מִסְפָּרֵד נִלְתָה
מִמַּעַמְקִים עַד שְׁחָקִים עָלְתָה.⁶

נִיל הִרְבַּתָּה יוֹם רָאִתָּה הַר אֵל, וְהוּא
הַיּוֹם אֲשֶׁר מִיּוֹם הָיִוְחָה אֹתָה.
כְּמָה חֲסִידִים נִכְסְפוּ לְרֵאוֹת וְלֹא
זָכוּ, וְהִיא⁷ חוֹמָאָה וּכְמָה וְכָתָה? —
צִיּוֹן, אֲשֶׁר כְּמָה מְדִינַת נְהַדְרוּ
אֶךְ בַּהֲדָרָה עֵין-אֲנוֹשׁ לֹא רָאִתָּה.
לֹא אֲרַעָה אִם הַמְרוֹמִים שְׁחָחוּ
נִגְדָה, וְאִם הִיא עַל מְרוֹמִים עָלְתָה —
עֵינֵי בָחַם לְבִי לְאִנְחָתָה, הֲלֹא
מִהַצְלָעוֹת⁸ מִי דָמְעוֹת דָּלְתָה.⁹
אִיָּה שְׂכִינַת אֵל וְאִיָּה זִהְרָה?
שָׁמַשׁ יָקָר אֵיךְ בַּחֲצוֹת יוֹם סָנְתָה? —
נִלְתָה עֲדָתָה מִמַּעֲשׂוֹת הַיָּקָר
כִּי מֵאֲמַר צוּר יוֹצֵרָה לֹא עָשְׂתָה —
תוֹחִיל לְהִטְהַר בְּמִי גְלוֹת, וְעוֹד
לֹא טָהַרָה עַד כִּה וְעוֹד לֹא נִקְתָה,
זֶה לָהּ שָׁנוֹת אֶלֶף וְעַל מָאָה וְאָרְ-
בָּעִים שְׂמוֹנָה מִנְּוֹתָה נִלְתָה.¹⁰ —
תוֹחִיל לְעַת רְצוֹן וְשִׁנְיָה חֲכָתָה
כְּתָה, וְנִפְשָׁה כָּלְתָה עַד כָּלְתָה.¹¹ —
לֹא קִצְרָה יַד אֵל לְהוֹשִׁיעָה וְעַד
מִן לְאִסּוּף מוֹשִׁיב יְחִידִים בִּיתָה,
עוֹד צוּר יְשִׁיבֵנָה לְאַפְרִיזוֹן, וְעוֹד
תָּשׁוּב לְעֲדָנָה אֲחֵבִי כִי בְּלָתָה.¹²

1 נפן ויין. — 2 יין ישן סתנש גילום (וכן אמר הראב"ע, אי ישן מחדש גילום). — 3 בהוצ' את. כיום"ם
במעוֹת. — 4 כנראה הכונה כמו נצה נצחיים, מל'. ערן ועדנים. — 5 זו יתן ויכלתי לחיות בכוס. כאותו הוֹמָן
והערן שנחשב כשנה בעיני ה' (בהוצ' אח' משובש מאד, ואני תקנתי לסייד). — 6 בבואי לציין מספרד
עליתי ממעמקים לשחקים. — 7 נפשי. — 8 מצלעותי ומקרב לבי. — 9 שאבה, מל'. דלה דלה לנוי. —
10 זה אלף וקס"ח שנה מעת אשר גלתה ממשכנה (לפי חשבון זה נכתב השיר כשנת תתקע"ז 1217). —
11 נפשה כלתה והשתוקקה עד אשר כלתה כמעט למרי. — 12 מל' אחרי בלותי היתה לי ערנתי.